

VAI TRÒ CỦA LẬP KẾ HOẠCH HỌC TẬP CHỦ ĐỘNG TRONG ĐÀO TẠO THEO HỌC CHẾ TÍN CHỈ

ThS. BÙI NGỌC LÂM
Trưởng Cao đẳng Sư phạm Thái Bình

Hiện nay, các trường đại học, cao đẳng đã chuyển dần sang đào tạo theo học chế tín chỉ. Phương thức đào tạo này đòi hỏi và tạo cho sinh viên năng lực chủ động và tích cực trong học tập. Như vậy, trong quá trình đào tạo, nếu sinh viên không biết phải bắt đầu từ đâu, theo các bước nào, ưu tiên thực hiện những hành động nào trước... thì các mục tiêu và hiệu quả thiết kế của quy trình đào tạo theo học chế tín chỉ chắc chắn sẽ không thể đạt được, nếu không muốn nói là sẽ thất bại ngay từ khâu đầu tiên và ngay từ yếu tố người học. Vì vậy, để thành công ở đại học, đặc biệt là trong đào tạo theo học chế tín chỉ, thì một trong những yêu cầu đầu tiên được đặt ra đối với sinh viên là phải biết chủ động lập kế hoạch học tập của mình.

1. Quan niệm về kế hoạch học tập và lập kế hoạch học tập chủ động

Nếu như trong đào tạo theo niên chế, sinh viên phải học theo đúng kế hoạch học tập (KHHT) và lịch trình của nhà trường cho cả khóa học và thời khóa biểu cho từng học kì, thì trong đào tạo theo học chế tín chỉ, sinh viên hoàn toàn quyết định KHHT cả khóa học và từng học kì cho phù hợp với năng lực học tập và hoàn cảnh cụ thể của mình. Khi đó, sinh viên phải chủ động xây dựng KHHT của mình, chủ động xác định thời gian, phương tiện, biện pháp để thực hiện các mục tiêu đề ra trong các KHHT đó. Như vậy, KHHT của sinh viên trong đào tạo theo học chế tín chỉ đòi hỏi tính chủ động cao, hay nói cách khác, lập kế hoạch học tập của sinh viên trong đào tạo theo tín chỉ chính là *lập kế hoạch học tập chủ động*.

Từ đó, có thể nói: *Kế hoạch học tập chủ động là loại kế hoạch học tập được mỗi sinh viên tự lực thiết kế để chủ động đăng kí tiến độ tích lũy số lượng tín chỉ, là một chương trình hành động cá nhân giúp sinh viên hoàn thành khóa học một cách tối ưu.*

Kế hoạch học tập chủ động (KHHTCD) không phải là thời khóa biểu cá nhân, cũng không chỉ là các thông tin của một bản đăng kí tiến độ, mà thực sự là một *chương trình hành động cá nhân*, được mỗi sinh viên tính toán kĩ lưỡng về các mục tiêu, phương pháp/ biện pháp học tập phù hợp với sự nỗ lực cao nhất. Trên cơ sở đó, sinh viên tự thiết kế và tự tổ chức, tự quản lí việc thực hiện quá trình học tập của mình cho cả khóa học, cũng như mỗi giai đoạn, mỗi

khâu trong quá trình lên lớp và tự học.

Đó là một loại kế hoạch có tính "chiến lược" nhằm phát triển bản thân người học, bao gồm quá trình phân tích, giải quyết vấn đề đa mục tiêu và ra quyết định, thiết kế một KHHT phù hợp với năng lực cá nhân và thích ứng với các nhiệm vụ học tập toàn khóa học, và được cụ thể hóa theo từng giai đoạn, từng loại công việc học tập.

Trong khoa học quản lí, "lập kế hoạch" (planning) là tổng thể các hoạt động liên quan tới đánh giá, dự báo và huy động các nguồn lực để xây dựng chương trình hành động tương lai cho tổ chức.

Như vậy, có thể hiểu: *Lập kế hoạch học tập chủ động là quá trình xác định mục tiêu, nội dung các công việc học tập và các biện pháp thực hiện để đạt được mục tiêu đã đề ra.*

Quá trình lập một KHHTCD bao gồm các bước, các khâu tập luyện để hình thành từng kĩ năng thành tố (nhận diện bản thân/ xác định mục tiêu học tập/ phân tích mục tiêu, nội dung chương trình đào tạo/ thiết kế chương trình hành động...) để hoàn thành một KHHTCD đáp ứng yêu cầu của hệ thống tín chỉ. Mặt khác, KHHTCD không chỉ là bản KHHT của sinh viên dùng để nộp khi đăng kí tiến độ học tập đầu khóa học, hay từng năm học, mà thực chất là một loạt KHHT thống nhất của người học, bao gồm KHHT toàn khóa, KHHT năm học/học kì và KHHT môn học, KHHT từng tuần học. Mặt khác, các kĩ năng lập KHHTCD thuộc nhóm *kĩ năng học tập có tính tự giác, tích cực và tính chủ động ở mức cao*. Vì vậy, đứng ở góc độ đào tạo, các kĩ năng lập KHHTCD của sinh viên không dễ gì có ngay được, mà chỉ có thể là kết quả của một quá trình hướng dẫn và tập luyện đúng quy trình thao tác.

Trong các nghiên cứu về học tập tự điều tiết (*process self-evaluated learning*), tác giả Billie Eilam và Irit Aharon [1] cho rằng: Sinh viên có điểm số tốt hơn trong những lĩnh vực mà họ áp dụng các kĩ năng tự điều tiết, bao gồm: Kĩ năng xác lập mục tiêu, lập kế hoạch hành động, xem xét các khả năng thay thế, theo dõi và đánh giá kết quả, điều chỉnh lại kế hoạch để cải thiện tiến độ công việc... Mức độ sử dụng các kĩ năng này có liên quan đến thành quả học tập mà sinh viên đạt được. Nhóm sinh viên đạt kết quả cao trong học tập sử dụng nhiều kĩ năng tự

điều tiết hơn nhóm đạt kết quả trung bình.

Như vậy, giúp sinh viên lập KHHTCĐ cũng chính là quá trình hình thành ở mỗi sinh viên các kĩ năng lập KHHT nói chung và các kĩ năng lập KHHTCĐ nói riêng của họ.

2. Vai trò của lập kế hoạch học tập chủ động trong đào tạo theo học chế tín chỉ

Trong phạm vi một tổ chức, các nhà quản lí cần phải thiết lập các kế hoạch. Lập kế hoạch là khâu đầu tiên, là chức năng quan trọng của quá trình quản lí và là cơ sở để thúc đẩy hoạt động có hiệu quả cao, đạt được mục tiêu đề ra. Kế hoạch cho biết phương hướng các hoạt động trong tương lai, làm giảm sự tác động của những thay đổi từ môi trường, tránh được sự lãng phí nguồn lực và thiết lập nên những tiêu chuẩn thuận tiện cho việc thực hiện mục tiêu có hiệu quả và cho công tác kiểm tra. Không có kế hoạch, nhà quản lí và các nhân viên của họ sẽ rất khó đạt được mục tiêu của mình, họ không biết cần phải làm gì khi nào và ở đâu.

Đối với quá trình học tập chủ động cũng vậy, nếu sinh viên không biết tự lập kế hoạch học tập cho bản thân mình thì họ không thể xác định được rõ mục tiêu cần phải đạt tới là gì, với năng lực của mình thì cần phải làm gì để đạt được mục tiêu đó? Không có KHHTCĐ, người học sẽ không có thời gian biểu cho các hoạt động của mình, không có được các điểm tựa để nỗ lực và cố gắng hết mình đạt được các mục tiêu học tập. Không có KHHTCĐ, việc đạt được mục tiêu học tập (và kết quả học tập) của mỗi sinh viên sẽ không cao, thậm chí không thể đạt được kết quả và hiệu quả mong muốn.

Vì vậy, lập KHHTCĐ trong hệ thống tín chỉ có những vai trò to lớn:

2.1. Dẫn đường cho những quyết định và hành động của sinh viên

Học tập là công việc quan trọng nhất đối với sinh viên nhưng không phải sinh viên nào cũng ý thức được điều đó, hoặc có ý thức song không thể đạt hiệu quả mong muốn. Lập KHHTCĐ giúp sinh viên xác định được các mục tiêu chính và quan trọng của mình; tập trung sự chú ý vào các mục tiêu đó. Các mục tiêu học tập và lộ trình học tập mà sinh viên chủ động xác định sẽ luôn hướng dẫn các hoạt động của họ trong quá trình học tập. Xác định mục tiêu và lập được KHHTCĐ là sinh viên đã tự chỉ dẫn cho mình một con đường tối ưu cho những lựa chọn và hành động phù hợp. Như vậy, KHHTCĐ đối với người học cũng giống như chiếc bản đồ trong tay, nó sẽ giúp sinh viên quyết định những việc cần làm, quyết định những lựa chọn trong quá trình học tập để đạt được mục tiêu học tập đã đề ra.

Nếu không có KHHTCĐ, sinh viên thường không biết tập trung sức lực và ưu tiên thời gian vào việc gì. Trên thực tế, đa số sinh viên chưa có thói quen làm việc theo kế hoạch, thực hiện nhiệm vụ học tập còn mang tính tùy tiện, gặp đâu học đó, chưa hình dung được toàn bộ công việc mình đang và sẽ làm như thế nào. Sinh viên thường có khuynh hướng chỉ tập trung làm những việc mà họ nhận thấy đã “hết hạn” (hạn nộp bài, lịch thi...), hoặc là những việc họ cảm thấy cần quan tâm vào thời điểm nào đó, để rồi có khi lại quay lại chính chỗ cũ, thay vì tiến lên theo một hướng nhất định.

Chính vì không xác định KHHTCĐ rõ ràng, nhiều sinh viên nhận được những kết quả chỉ ở mức trung bình hoặc không đạt. Bởi, có thể trong tiềm thức, sinh viên này sẽ tự tạo ra những “mục tiêu” nguy hiểm, thậm chí là nguy hại. Ví dụ như khi bước vào một kì thi, do không đủ thời gian ôn tập, nhiều sinh viên xác định “chỉ cần qua là được”.

Chỉ bằng rèn luyện thói quen lập kế hoạch và kiên trì tập làm việc theo kế hoạch thì sinh viên mới có các kĩ năng lập KHHTCĐ, quản lí được bản thân và chủ động trong học tập.

2.2. Thúc đẩy sinh viên hành động và quản lí bản thân

Kế hoạch học tập là một cam kết. Khi sinh viên xác định được những mục tiêu, viết ra được kế hoạch học tập của mình và dán kế hoạch ở những nơi buộc mình phải nhìn thấy hàng ngày, thì họ sẽ được nhắc nhở một cách vô thức hàng ngày về mục tiêu và những việc phải thực hiện của mình. Từ đó, KHHT giúp thúc đẩy sinh viên và có thể giúp họ tạo được thói quen làm theo kế hoạch, thực hiện các hành động và vượt qua sự lười biếng để đạt các mục tiêu học tập đã xác định.

2.3. Giúp sinh viên chủ động quản lí thời gian của bản thân

Việc xây dựng một KHHTCĐ hợp lí sẽ giúp sinh viên chủ động được thời gian của bản thân. Thời gian của mỗi sinh viên như nhau, 24 giờ mỗi ngày, nhưng có người sử dụng quỹ thời gian đó hiệu quả, có người lại không làm được gì nhiều. Việc lên kế hoạch học tập nói chung và lập KHHTCĐ nói riêng sẽ giúp sinh viên biết được những việc cần ưu tiên làm trong một ngày, một tuần hay một tháng..., từ đó sinh viên có thể tập trung vào các công việc học tập và những thứ khác cần ưu tiên. Trên thực tế, ngoài việc học ra, sinh viên còn có thể và cần có những khoảng thời gian để tham gia nhiều hoạt động có ích khác, như học thêm ngoại ngữ, hoạt động xã hội và đoàn thể, làm thêm, giao tiếp bạn bè... Do đó, hầu hết sinh viên luôn cảm thấy “thiếu thời gian” và

thời gian học tập thường bị co kéo, cắt xén. Với việc lập KHHTCĐ, bằng cách chú trọng lựa chọn, sắp xếp và bắt đầu thực hiện những nhiệm vụ quan trọng nhất, theo từng năm học, học kì... cho đến mỗi tuần, hơn là cố hoàn thành tất cả mọi việc, hoặc làm việc theo ngẫu hứng, nhưng việc nào cũng sơ sài, sinh viên có thể tránh được sự chần chừ không đáng có, sự căng thẳng vì nhiều công việc “chồng chéo”, từ đó thời gian của sinh viên sẽ được sử dụng một cách hiệu quả mà không bị lãng phí.

2.4. Là căn cứ cho việc theo dõi và đánh giá

Lập KHHTCĐ là căn cứ thuận lợi cho việc theo dõi và đánh giá. Bản thân một KHHTCĐ khi được thiết lập, đã chứa đựng những tiêu chuẩn, những “quy định”, các chỉ dẫn cần thực hiện... Nhờ đó, KHHT tạo điều kiện thuận lợi cho tự kiểm tra và công tác kiểm tra. Nếu bản thân sinh viên, trong quá trình học tập không biết phải đạt được kết quả như thế nào và bằng cách nào, thì đương nhiên là không thể xác định được mục tiêu đã đạt hay chưa, và cũng không thể có được những biện pháp điều chỉnh kịp thời khi có những thay đổi xảy ra. Vì vậy, căn cứ vào KHHTCĐ, không những bản thân người sinh viên luôn tự kiểm tra, điều chỉnh các hoạt động cá nhân mà các cố vấn học tập, giáo viên chủ nhiệm... cũng có thể kiểm tra và trợ giúp họ một cách hiệu quả.

2.5. Lập kế hoạch học tập giúp đem lại kết quả cao trong học tập

Phần lớn sinh viên có thói quen xấu là chỉ bắt đầu học và ôn tập khi đã có hoặc sắp có lịch thi. Cách học này không đem lại kết quả cao. Lập KHHTCĐ giúp mỗi sinh viên tìm ra cách tốt nhất để đạt được kết quả cao trong học tập mà không cần quá căng thẳng trong các kì thi.

R. Fisher và một số nhà nghiên cứu [2] cho rằng lập kế hoạch học tập chính là biện pháp nhận thức quan trọng nhất có thể dùng trong lớp học. Kế hoạch giúp sinh viên giải quyết thông tin về bất kì môn học nào một cách có tổ chức và hệ thống. Lập kế hoạch có thể được coi như quá trình hoạt động then chốt của bộ não khi thực hiện những chức năng cao hơn và là bí quyết thành công trong học tập của con người. Khi xây dựng được mục tiêu cho quá trình học tập, cho môn học, sinh viên biết mình nên bắt đầu từ đâu, hướng đi như thế nào, phải làm gì, chuẩn bị gì cho mỗi môn học. Việc này sẽ giúp sinh viên nhận định, đánh giá được kết quả của mình và có thể sửa đổi nhằm tạo nên một kết quả học tập tốt nhất.

Tóm lại, lập kế hoạch học tập là quy trình then chốt đảm bảo cho học tập và giải quyết khó khăn một cách hiệu quả [Sđd, 2]. Việc tạo lập kế hoạch là vấn đề liên quan tới công việc quản lí chiến lược

phát triển của một tổ chức, hoặc của một cá nhân. Các kĩ năng lập kế hoạch, đặc biệt là lập KHHTCĐ, giúp sinh viên kiểm soát quá trình học tập và quản lí được bản thân. Các khía cạnh quan trọng của quy trình lập KHHTCĐ còn bao gồm cả luyện tập hình thành các kĩ năng học tập và đánh giá năng lực người học, và như vậy, cần được lồng ghép vào mọi lĩnh vực của quá trình học tập của sinh viên như là một loại kĩ năng sống, hay kĩ năng “học tập đỉnh cao” (Peak learning) [3].

Việc lập KHHTCĐ có ý nghĩa đặc biệt quan trọng trong đào tạo theo phương thức tín chỉ, và cần phải trở thành một phần trong kinh nghiệm hàng ngày của sinh viên, trong việc hình thành kĩ năng và thói quen học tập suốt đời... Xét nhu cầu thực tế cũng như lí luận, lập kế hoạch là năng lực cần được đưa vào trong chương trình đào tạo như mục tiêu về kiến thức, kĩ năng, thái độ cần phải hình thành cho sinh viên, đáp ứng với yêu cầu của từng lĩnh vực hoạt động. Trong mục tiêu đào tạo, kĩ năng lập KHHTCĐ phải được coi là *kĩ năng học tập then chốt* cần hình thành cho sinh viên ngay từ năm thứ nhất. Chính vì vậy, KHHTCĐ vừa là công cụ, vừa là mục tiêu mà sinh viên cần phải đạt được, họ vừa phải biết tạo lập, sử dụng KHHTCĐ một cách hiệu quả, vừa phải biết điều chỉnh, xây dựng các KHHT mới thích ứng với sự thay đổi trong quá trình học tập ở đại học.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Billie Eilam, Irit Aharon, “Students planning in the process of self-evaluated learning”. Contemporary Educational Psychology, volume 21, issue 3, July 2003, pp. 304-334.
2. R. Fisher (2002), *Dạy trẻ học*, Dự án Việt - Bỉ.
3. Ronald Gross (2007), *Học tập đỉnh cao (Peak learning)*, NXB Lao động.

SUMMARY

Currently, universities and colleges have gradually shifted to credit-based training. This mode of training requires and equips students with active roles in learning. Therefore, to obtain success in credit-based training, students must be able to plan their studies. The author has presented the perceptions of active learning planning and roles played by active learning in credit-based training, including: Paving way for decisions and actions of students; promoting students to act and manage themselves; helping students manage their time in a pro-active manner; acting as a basis for monitoring and evaluation; and planning the learning that brings about high achievements in learning.